

Obecná pedagogika

Předmět pedagogiky, základní termíny

Instituce

- Rodina
- Škola
- Stát

Instituce

- Rodina – soukromé hodnoty
- Škola
- Stát – veřejné hodnoty

Instituce

- Rodina – soukromé hodnoty
- Škola – spojení/střet obou
- Stát – veřejné hodnoty

Škola by měla

- předávat hodnoty
- vytvářet alternativy

Škola je...

- konzervativní institucí
- udržení stávajícího stavu
- akceptované normy

Dalším principem...

- Rodina – příbuzenské vztahy, potřeby dítěte, ekonomické rozdělení práce
- Škola ?
- Stát – princip konsenzu, zájem většiny

Škola je...

- založena na racionálním principu
 - Co to znamená?
 - Ekonomický profit?
 - Autorita?

Škola se odlišuje...

- svým cílem
 - Autonomní jedinec
 - Rozumný
 - Morálně uvědomělý
 - Osobnostně rozvinutý

Škola se odlišuje...

- svým cílem
 - Autonomní jedinec
 - Rozumný
 - Morálně uvědomělý
 - Osobnostně rozvinutý
- Je to vše?

Škola je založena na...

- racionálně obhajitelném systému
 - „zastaralé metody“
 - „alternativní koncepty“
 - „tvořivá škola“

Škola je založena na...

Klíčovým principem školy je tedy jakýsi **racionálně** zdůvodnitelný systém.

- Jaké jsou cíle výchovy?
- Jaké by měly být?
- Jaké pro to existují důvody?
- Jak by měl vypadat obsah?
- Kdo se na tom, co se během učení děje, podílí?
- Jaké mohou být způsoby učení?
- Které jsou efektivnější?

Cíl školy

„Máme-li jasné cíle, filozoficky, sociálně, eticky i jinak zdůvodněné, pak nám budou jasné i prostředky; nemáme-li jasno o cíli, tápeme v jednotlivostech a lze nás snadno strhnout na zcestí. Veškeré úvahy i stanovené cíle by byly však marné, kdybychom zanedbávali vědecky zjišťovat individuální i kolektivní podmínky, činíme-li tak, přizpůsobujeme snáze jednotlivé žáky a jejich věk ideálům, vytčeným normativní pedagogikou neutápíme se v romantismu hesel a idejí a počítáme s uskutečnitelnými možnostmi“. (Chlup, 1948, s. 17)

Vymezení pedagogiky

- Laické vymezení
- Pedagogika jako kuchařka
- Pedagogika neposkytuje záruky
- Manipulace?
- Indoktrinace?

Vymezení pedagogiky

„Sotva existuje jiná věda, v níž je tak rozšířeno nevědecké klábosení, stranická horlivost a dogmatická předsudečnost, jako je tomu v pedagogice“
(Brezinka, 2001, s. 5).

Vymezení pedagogiky

„každý se cítí povolán posuzovat bez hlubších znalostí výchovu a vzdělávání, jak by se to neodvážil laik v oboru lékařství, stavitelství...“

Lindner

Vymezení pedagogiky

Podobný problém mají i jiné
humanitní vědy

- Filozofie
- Psychologie
- Sociologie

Brezinka: rozdělení PG

Brezinkův model rozdělení pedagogiky na tři samostatné disciplíny

A) Věda o výchově

B) Filozofie výchovy

C) Praktická pedagogika

A) Věda o výchově

Co to je výchova?

„činnost, jejímž prostřednictvím se lidé snaží natrvalo zdokonalit v některém směru strukturu psychických dispozic jiných lidí, nebo upevnit její hodnotné komponenty, nebo zabránit vzniku dispozic nežádoucích“ (Brezinka, s. 53).

A) Věda o výchově

„Výchova je proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji. (...) Z moderního hlediska je výchova především procesem záměrného a cílevědomého vytváření a ovlivňování podmínek umožňujících optimální rozvoj každého jedince v souladu s jeho individuálními dispozicemi a stimuluje jeho vlastní snahu stát se autentickou vnitřně integrovanou a socializovanou osobností.“

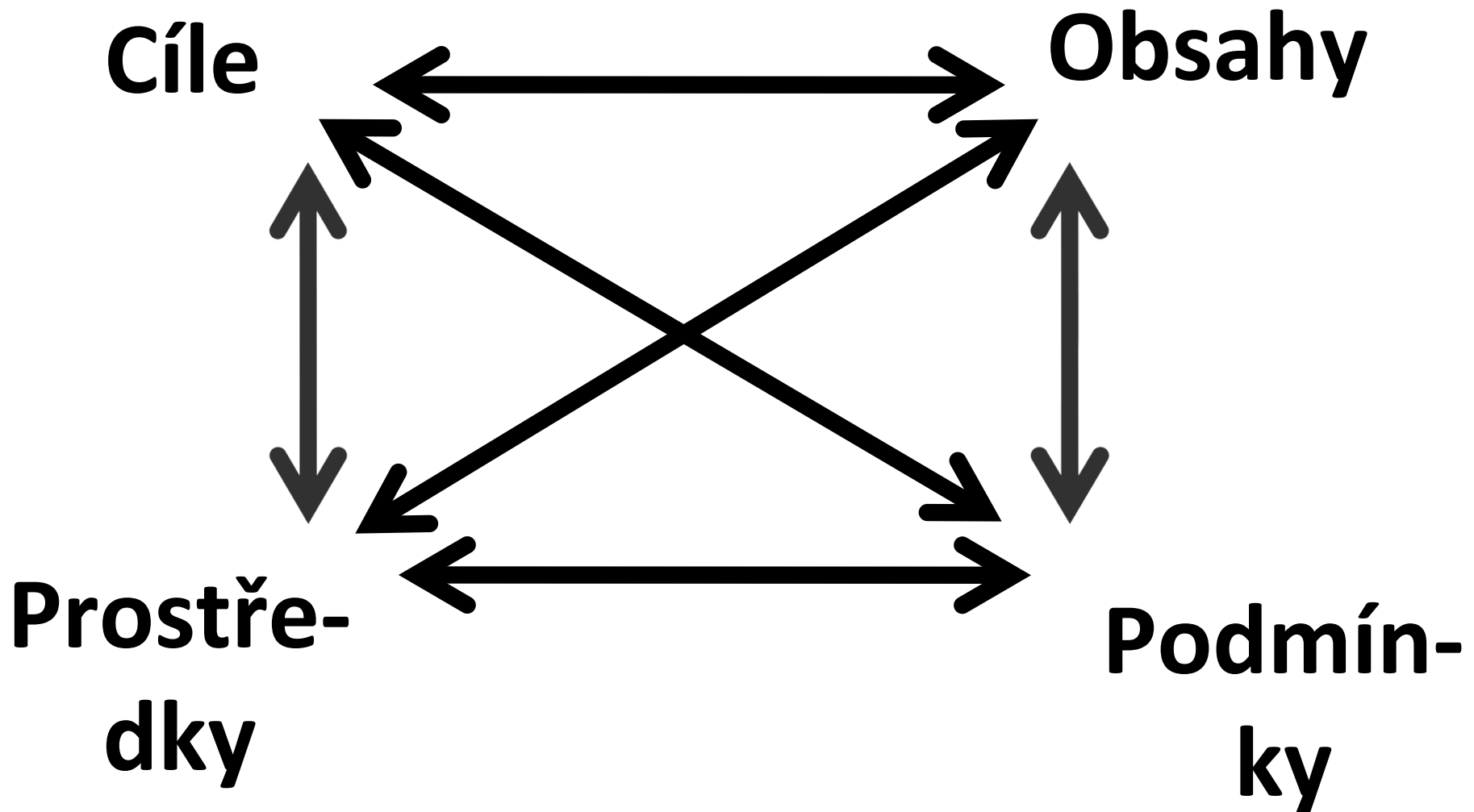
(Průcha, Walterová, Mareš, 2009).

A) Věda o výchově

Výchova je

- Záměrná
- Vzájemné působení
- Soustavná
- Organizovaná
- Hodnoty jedince, osobnost
- Realizována na základě cílů

A) Věda o výchově

A) Věda o výchově

Vzdělávání je

- Záměrné
- Vzájemné působení
- Osvojování si poznatků, dovedností, kompetencí...

A) Věda o výchově: VÝCHOVA

ÚZKÉ VYMEZENÍ

Výchova mravní, ke správnému chování, k dobrým mravům (formování postojů, vztahů k hodnotám).

ŠIROKÉ VYMEZENÍ

Výchova je záměrné působení na člověka. V pojmu „výchova“ se spojuje vzdělávání i výchova.

A) Věda o výchově: VZDĚLÁVÁNÍ

ÚZKÉ VYMEZENÍ

Učení poznatkům, znalostem,
dovednostem.

ŠIROKÉ VYMEZENÍ

Vzdělávání jako celkové kultivování
člověka.

A) Věda o výchově

Snaha spojit obé po vzoru
education, educational sciences
(AJ)

Průcha: edukace, edukační realita,
edukační procesy

A) Věda o výchově

Předmět vědy o výchově:

- výchova jako realita
- specifičnost pedagogiky?

A) Věda o výchově

Specifičnost pedagogiky

Účelový vztah (cíl + prostředek)

Plánování nejlepší výchovy

A) Věda o výchově

Požadavky na vědu

- jasnost vyjadřování
- logická správnost
- verifikovatelnost
- přesnost pozorování
- hodnotová neutralita

A) Věda o výchově

Deskriptivní výrok

Žák osmé třídy stráví tři krát více času sledováním televize, než řešením domácích úkolů.

Hodnotový výrok

Normativní výrok

A) Věda o výchově

Deskriptivní výrok

Hodnotový výrok

*Výchova pomocí prostředků
alternativní školy Montessori je
špatná výchova*

Normativní výrok

A) Věda o výchově

Deskriptivní výrok

Hodnotový výrok

Normativní výrok

Třídní učitel by měl děti provázet po co nejdelší dobu školní docházky.

B) Filozofie výchovy

„Pedagogika jako věda o výchově studuje a stanoví normy všestranného vychování, didaktika jako theorie vyučování normy správného vyučování.... Jako věda normativní stanoví pedagogika buď celistvé nebo konečné nebo jednotlivé a částečné cíle, k nimž mají směřovati činnosti a pochody výchovy a výuky. ...“

(Chlup)

B) Filozofie výchovy

Předmětem filozofie výchovy jakožto normativní disciplíny jsou pojmy

- Hodnota
- Mravnost
- Dobro
- Norma
- Víra

B) Filozofie výchovy

„Podstata komunistické výchovy záleží na tom, že dospělí (rodiče, učitelé, vychovatelé) připravují děti na život a práci v komunistické společnosti... V nynějším budování socialismu je cílem výchovy komunistický člověk. Požadavky na výchovu tohoto komunistického člověka jsou stanoveny politikou komunistické strany, která vychází z potřeb komunistické společnosti.“

(1965, s. 10-11)

B) Filozofie výchovy

„Podstata komunistické výchovy záleží na tom, že dospělí (rodiče, učitelé, vychovatelé) připravují děti na život a práci v komunistické společnosti... V nynějším budování socialismu je cílem výchovy komunistický člověk. Požadavky na výchovu tohoto komunistického člověka jsou stanoveny politikou komunistické strany, která vychází z potřeb komunistické společnosti.“

(1965, s. 10-11)

B) Filozofie výchovy

Dnes útlum této disciplíny

Více se rozvíjí kritická filozofie výchovy, než normativní

Důraz na efektivitu školy

Potřebují učitelé normy?

Standard kvality profese učitele (???)

Byla filozofie něčím nahrazena?

Byla filozofie něčím nahrazena?

- Vztah politiky a pedagogiky
 - Školská politika
 - Politika zásadním způsobem ovlivňuje průběh, podobu a hodnocení škol
 - Určuje rámec pro mimoškolní vzdělávání
 - Schvaluje zásadní kurikulární dokumenty

C) Praktická pedagogika

Vyučování

- Jednání vedoucí k vytváření učebních situací za účelem sdělování poznatků, stimulování procesů myšlení a podněcování osobnostního vývoje
- Hirst: „vyučování je intencionální aktivita, kdy je dosaženo učení“
- proces, v němž se realizuje vzdělávání / výchova / edukace
- výuka

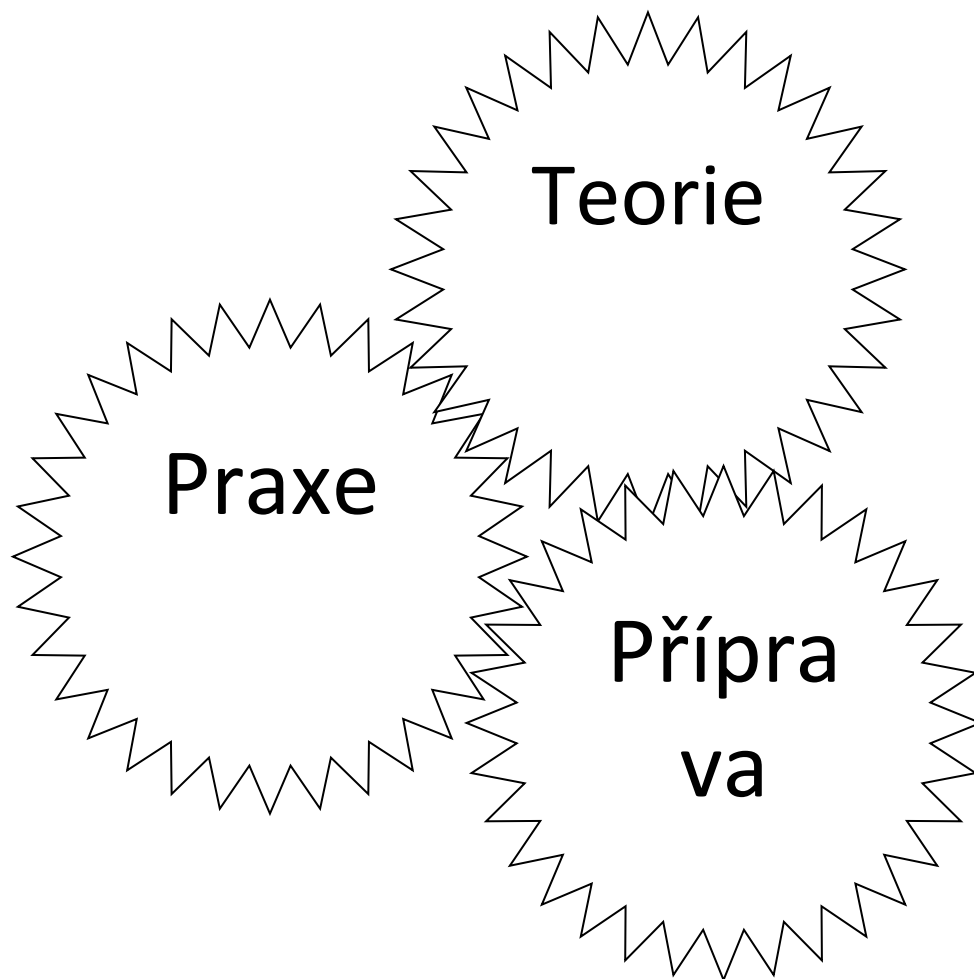
C) Praktická pedagogika

- má praktický účel
- opírá se cíle a empirická zjištění
- návody
- postupy
- případové studie
- 1000 nejlepších rad jak...

Shrnutí Brezinkova modelu

A) Věda o výchově	Explanační	Co je výchova?
B) Filozofie výchovy	Normativní	Jaká by měla být výchova?
C) Praktická výchova	Opírá se o obě předchozí	Jak vyučovat?

Teorie – praxe - příprava

Učení

Učení

- A) Učení nápodobou
akulturace
- B) Didaktické vyučování
- C) Učení se zkoumáním
John Dewey (1859-1952)
- D) Žáci jako tvůrci vlastního učení

(Bruner, 1996)

Intencionalita učení / edukačních procesů

- A) Bezděčné (spontánní)
- B) Intencionální (záměrné)
- C) Řízené

(Průcha)